

Data publikacji: 16.06.2015

Autor: Ewa Lipska

Ocena postępów edukacyjnych sześciolatka

Referat wygłoszony przez Ewę Lipską podczas konferencji "Sześciolatek w szkole – udany start?" zorganizowanej przez Wyższą Szkołę Ekonomii i Innowacji w Lublinie dn. 12.06.2015 r.

Dostosowanie metod i form pracy do potrzeb i możliwości uczniów, inna od tradycyjnej aranżacja sali lekcyjnej to tylko niektóre z działań ułatwiających adaptację dzieciom, które w wieku sześciu lat rozpoczynają edukację szkolną. Musimy pamiętać również o tym, że te same dzieci, o rok młodsze, zderzają się w szkole z systemem oceniania, który mimo wielu transformacji nie zawsze pozwala realizować złożone cele oceny szkolnej, uwzględniając potrzeby i możliwości rozwojowe uczniów. Dlatego warto zweryfikować stosowane sposoby i warunki oceniania ich postępów edukacyjnych. „Skuteczne ocenianie w klasie możliwe jest w środowisku, które jest bezpieczne, stymulujące i które uważa się za swoje. (...) Ocenianie rozpoczyna się od odpowiedniej atmosfery w sali lekcyjnej, od korzeni drzewa, zapewniających stabilną podstawę dla wprowadzania nowych strategii i sposobów oceniania. Silne gałęzie reprezentują nowe umiejętności, postawy i zachowania w autonomicznej ocenie, metapoznanie, poszanowanie granic, ocenianie rówieśników, negocjacje przy ustalaniu celów, różnicowanie i personalizację oraz kierowanie aktywnym ocenianiem. (...) Owoce, które rodzi drzewo, to uczniowie, którzy potrafią się uczyć, oceniać, kierować, zadawać pytania i samodzielnie myśleć”.[\[1\]](#)

Obowiązkiem nauczyciela jest nie tylko stworzenie środowiska przyjaznego dziecku, w którym będzie czuło się bezpiecznie i pewnie, lecz także poinformowanie zarówno rodziców jak i uczniów o wymaganiach edukacyjnych wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania oraz sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych i kryteriach oceniania. Świadomość wymagań stawianych dziecku oraz kryteriów ocen szkolnych pomaga rodzicom skutecznie wspierać je w nabywaniu nowych kompetencji. Jeśli mowa o sześciolatkach, z pewnością język komunikacji powinien być językiem ucznia, w zrozumiały i przystępny sposób

podający, co będzie podlegało ocenie tzw. kryteria sukcesu. Punktem wyjścia do formułowania wymagań i oceny osiągnięć edukacyjnych, do oceny wszelkich efektów działalności dziecka jest diagnoza wstępna. Diagnoza daje możliwość dostosowania wymagań edukacyjnych do możliwości ucznia i wypracowania przez nauczyciela systemu działań, które zapewnią każdemu dziecku maksymalny rozwój.

Ocenianie postępów edukacyjnych ma na celu:

- „informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i jego zachowaniu oraz o postępach w tym zakresie;
- udzielanie uczniowi pomocy w nauce poprzez przekazanie uczniowi informacji o tym, co zrobił dobrze i jak powinien się dalej uczyć;
- udzielanie wskazówek do samodzielnego planowania własnego rozwoju;
- motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce i zachowaniu;
- dostarczanie rodzicom i nauczycielom informacji o postępach i trudnościach w nauce i zachowaniu ucznia oraz o szczególnych uzdolnieniach ucznia;
- umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej.”[\[2\]](#)

Złożoność roli, jaką powinno spełniać ocenianie wewnątrzszkolne, jest szczególnie ważna w kontekście oceniania dzieci sześciolatków, które oczekują pochwał, dla których ocena szkolna nie może być karą, bo będzie rozumiana, jako brak sympatii ze strony nauczyciela. Słabsza od oczekiwanej, ocena szkolna ograniczona do stopnia szkolnego, nieopatrzona komentarzem, „...może tłumić poznawczą orientację ucznia, rozwijać poczucie zagrożenia, obniżać poczucie własnej wartości, powstrzymywać głębsze uczenie się, hamować kreatywność, demotywować część uczniów do dalszego uczenia się, nasilać rywalizację i postawy konformistyczne”[\[3\]](#). Wrażliwy na zabarwienie emocjonalne przekazywanych informacji sześciolatek oczekuje informacji, która pomoże mu spełnić oczekiwania ulubionej pani, rodziców, która wskaże jak ma doskonalić daną umiejętność, a także da poczucie, że wysiłek się opłaca. Dlatego nauczyciel formułujący ocenę powinien być świadomy konsekwencji stosowanego systemu oceniania.

Szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego określa statut szkoły. Uczeń w trakcie nauki w szkole otrzymuje oceny: bieżące oraz klasyfikacyjne: śródroczne i roczne. Te ostatnie mają formę oceny opisowej. Aby nauczyciel mógł prawidłowo ją sformułować, powinien zgromadzić jak najwięcej informacji o uczniu.

Szczególnie ważne jest, aby dotyczyły one wszystkich obszarów aktywności dziecka: emocjonalnej, estetycznej, społecznej, poznawczej, artystycznej, fizycznej. Gromadzenie informacji z powyższych obszarów umożliwi stosowanie różnorodnych technik, jak np.: obserwacja, testy sprawdzające, zadania praktyczne, rozmowy, wywiady, ankiety, analiza wytworów, karty szkolnych osiągnięć ucznia. Oceny są jawne dla ucznia i jego rodziców. Nauczyciel ma obowiązek uzasadnić ustaloną ocenę w sposób określony w statucie szkoły. Sprawdzone i ocenione pisemne prace ucznia są udostępniane uczniowi i jego rodzicom. Ocenianie bieżące i ustalanie śródrocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych odbywa się według skali i w formach przyjętych w danej szkole.

Najnowsze zmiany wprowadzone w *USTAWIE z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. 2015 poz. 357) pozwalają w klasach I-III szkoły podstawowej na stosowanie oceny bieżącej w formie opisowej. Taka forma, zapisana w statucie szkoły, jest szansą na wprowadzenie do oceniania tzw. oceny wspierającej rozwój ucznia. Polskie i zagraniczne badania naukowe oraz praktyka wielu doświadczonych nauczycieli dowodzą, że uczenie się przebiega skuteczniej, gdy uczący się otrzymuje odpowiednie informacje zwrotne – takie, które wskazują mu, dokąd zmierza, jak mu to idzie i jak powinien dalej pracować. Do odpowiedzialności za uzyskiwane efekty wdroży dzieci samoocena i ocena koleżeńska. Wśród czynników wpływających w istotny sposób na osiągnięcia ucznia znajdziemy między innymi te, które w międzynarodowych badaniach prowadzonych przez J. Hattiego[4] uzyskały wysoki wskaźnik wpływu:

Interwencja	Strefa pożądanych efektów 0,4<1 Rozmiar wpływu
Zapewnienie oceny kształtującej	0,90
Informacja zwrotna	0,73
Pozytywne relacje nauczyciel-uczeń	0,72
Doskonalenie nauczycieli	0,62
Cele będące wyzwaniem	0,56
Pozytywny wpływ rówieśników	0,53
Zaangażowanie rodziców	0,51
Uczenie się w małych grupach	0,49
Motywacja	0,48

Jak wykazują badania, zarówno zapewnienie oceny kształtującej jak i informacja zwrotna są istotnymi składnikami oceniania wywierającymi wysoki wpływ na osiągnięcia ucznia. Zatem warto uwzględnić je w szkolnym systemie oceniania uczniów sześciolatków. Ponadczasowe wydają się słowa Anny Brzezińskiej[5], która twierdzi że „ocenianie możemy uznać za DOBRE, gdy dostarcza informacji

zwrotnych, płynących od innych ludzi, a także od samego siebie. Od najwcześniejszego dzieciństwa dostarczane są dziecku informacje zwrotne, np.: ładnie jesz, brawo, ale inaczej trzymaj łyżkę, itp. Są one potrzebne, gdyż tylko wtedy możliwe jest wprowadzenie zmian do sposobów działania.”

Każdy nauczyciel dokonując oceny dziecka w wieku wczesnoszkolnym, w tym sześciolatniego, powinien uwzględniać jego możliwości, brać pod uwagę wkład pracy, wysiłek włożony w wykonanie zadania. Ocena nie powinna etykietować dziecka (np. „uczeń trójkowy”), nie powinna pełnić nagrody lub kary, a zachęcać do dalszej pracy. Na koniec, podajmy refleksji wskazówki nauczyciela praktyka, które w wyrazisty sposób ukazują istotę oceniania uczniów rozpoczynających edukację szkolną w wieku sześciu lat:

1. „Oceniając popatrz na swojego ucznia jak na człowieka. Z perspektywy książkowej (naukowej, pedagogicznej) uczeń to jednostka, podmiot oddziaływać. ... Z odległości jednego metra – to dziecko, czasem przerażone, pełne lęku i jednocześnie pełne ufności, że wreszcie coś zrobiło dobrze.
2. Pamiętaj, że uczniowie to nie małe „profesorki”, ale dzieci. Przypomnij sobie jak będąc w ich wieku, chciałeś być doceniany, zrozumiany, akceptowany i oceniany sprawiedliwie!
3. Potrzebowałeś pochwał, uznania i aprobaty! Doceniaj odwagę i próbowanie. Każda ocena dziecka jest też oceną samego siebie, swoich umiejętności jako przekaziciela wiedzy i określonych umiejętności.
4. Niepowodzenia szkolne są traktowane jako niepowodzenia dziecka, a przecież to także porażka nauczyciela, porażka stosowanej metody, porażka w komunikacji.
5. Twoi uczniowie to przecież przyszli: wynalazcy, politycy, ludzie pióra, muzycy, nauczyciele.” [\[6\]](#)

Ewa Lipska

Konsultant ds. edukacji wczesnoszkolnej LSCDN O/Chełm

[\[1\]](#) P. Dix: *Jak oceniać postępy uczniów*, PWN, Warszawa 2014, s. 2.

[2] Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r., z późniejszymi zmianami. Roz. 3a; Art. 44b, pkt. 5.

[3] Koalicja *Dziecko bez stopni*

[4] Na podstawie prezentacji J. Strzemiecznego: *Profesjonalizacja pracy nauczyciela - widoczne nauczanie i uczenie się.*

http://www.npseo.pl/data/various/files/Sesja%20I_3%20Jacek%20Strzemieczny.pdf

[5] A. Brzezińska., E. Misiorna: *Istota i sens oceniania dziecka w młodszym wieku szkolnym* [w:] *Ocena opisowa w edukacji wczesnoszkolnej*, WOM, Poznań 1998

[6] Małgorzata Taraszkiewicz: *Jak uczyć lepiej? Czyli refleksyjny praktyk w działaniu* - rozdział 5. *Zanim ocenisz* - Warszawa CODN 1996

[Powrót do poprzedniej strony](#)

[Poprzednia Strona](#)
[Następna Strona](#)